HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עובי בית הכוסות. בסוף הכרס שקורים פנל"ת יש בו שעשוי ככובע ושפת דופנו כפולה שתי דפנות לדוקין זו בזו ושומן מחברן וקורין לו דובלו"ן: **מלד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השניה: **כשרה.** שחברתה מגינה עליה: **משני לדדין.** שנקבה [א]השניה ויצאה לחלל הגוף: **טרפה.** ולא אמרינן היכא דלא נקבה אלא [ב]זאת האחת אי קופא לבר שנמצאת קופא שלה תחובה בדופן ופיה כולה בתוך הכרס ודאי מבחוץ ונכנסה שנקבה את הוושט או כרס או דקין ובאת לחלל הגוף ומשם חזרה ונכנסה לעובי בית הכוסות ועברה כבר כולה את הדופן החיצון ולא הספיקה קופא שלה לעבור את דופן הפנימי דאי מבפנים באתה ועכשיו היא מתחלת לצאת דרך עובי בית הכוסות אין דרך הקופא לנקב וימות טרפה אלא מדקתני כשרה שמעינן מינה כל היכא [ג]דמגיעו למימר סמפונא נקט ועל כגון הכא די"ל דרך הוושט באת עד הלוס ועכשיו היא מתחלת לנקב ואפילו קופא לבר לא טרפינן: **חולין ומשקין דחקוה.** ומתוך הדחק נכנסה קופא שלה בבשר הילכך אע"ג דקופא לבר הואיל ולא חזיון נקב יוצא לחוץ כשרה: **הוא מר עריף.** דקסבר נקובי נקיב שלא נכנסה אלא דרך הוושט ונקבה כרס או וושט או דקין ויצאה: **מכשר.** כיון דבסמפונא [ג] איתתכא אמרינן מי מיכוונה להכנס בסמפון זה אלא דרך הקנה נכנסה והקנה וקנה כבר סמוכין זה לזה בהתחלקן סמוך לריאה וגם קנה הלב וקנה הכבד מתחלקין לסמפונות [ד] ברשן האחד וי"ל שנכנסה מסמפוני [ה] הכבד לסמפוני קנה הכבד ומשם עלתה לבבד דרך הסמפונות: **שקילו גלימא דטרופא.** שהכילוה לכלבים: **קשייתא.** גרעין של תמרה: **סימפונא.** דבבד נקט ועל. דרך הקנה נכנסה דאי דרך הוושט נכנסה איכה לאויה לנקב כלוס ולצאת משם ולחזור וליכנס כאן דרך נקב: **ואע"ג דלא נפקא.** שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה לפי שהסמפון דחוק: **מירכל הוא דרכיל.** על ידי נעוות שנעוצה הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה תמיד מעט מעט במקום דחוק שאינה יכולה עכשיו לצאת. מירכל לשון כברה שמנענעים אותה כמו אייתי ארבלא וקמרבל באלו מליאות (ב"מ כו:): **מיבוע בוע.** [ו]ב) במתט ומאן דעריף במתט עריף נמי בהא: **לאכילה.** האוכלין אותה כמו שהיא: **או ע"י סמנין.** כשמערבין [ז] סממנין המאירין את העינים אף היא מסייעה עמה: **אוזא בזוזא ריאה דידה נאכרבעה.** כשהאוז נלקח בדינר ריאה שלה שוה ד' לפי שהסממנין מעורבין בה: **ואי ס"ד.** כמות שהיא מאירה ליקוט אוז שלם עם הריאה בזוזא וליכול [ח] ומאי דקאמר. הכי גרסינן ואי ס"ד לאכילה ליקוט בזוזא וליכול: **היכא דממשמשא ידא דטבחא.** אני שמעתי במילר החזה שמתוך הדחק היל קורעת[ט] בצפרניו. וכמדומה אני בכל מקום שהוא יודע שיכול לתלות כגון נקב העשוי בסכין או שתלבה[י] מלמעלה בחזקה ואח"כ נמצא שם נקב: **והילכתא תלינן: מריש לי.** מריש דרשנין המשמיענין לעם את דבריו כשהיה דורש: **אכוה דאכא.** רב אחא: **דהא תלינן בזאב.** דאמר בפ"ק (לעיל ט.) בא זאב ונטל את בני מעיים והחזירן כשהן נקובין אין אומרים במקום נקב נקב: **מורגא.** תולעת היוצאה מן הריאה ונקבה: **קודש שחיטה פריש.** מן הריאה ונקבה ונטרפה: **מנוך ערבאה.** הדר בערבייס[כ]: **אין הלכה כרבי שמעון קאמר.** לא אמר הלכה כרבי שמעון אלא אין הלכה כרבי שמעון אמר: **ואם מה בידך.** רב ביבי שייליה לרבי זירא: **ואין הלכה כרבי שמעון.** גמרא קא פסיק ליה. [כא]ובשיבה האחרונה נפסקו ההלכות הללו הפסוקות סתם בגמרא: **כהנים.** שהקבה ניתנה להם מאת זובחי הזבח נהגו בו היתר לאכלו. ומשום רבי ישמעאל נקיט ליה: **וסימניך.** שהוא התירה ולא תשכח בשם מי נאמר: **ישמעאל כהנא מסייע להני.** [כב]תמיד הוא עוזרן ומיקל להם ולקמיה מפרש היכא: **מאי היא.** היכא מסייע להם: **ואני אברכם.** רבי ישמעאל מוקי ליה אכהנים ורבי עקיבא מוקי ליה אישראל: **ומאי מסייע להני.** הואיל ורבי עקיבא נמי אית ליה ברכה לכהנים מקרא אחרינא: **במקום ברכה לישראל.** אלא ברכת ישראל דהכי עדיפא דמשמע שמתברכין הן עם הישאר: חלב

בעובי בית הכוסות [א]מצד אחד כשרה משני צדדין טרפה [ב]ולא אמרינן ליחזי אי קופא לבר אי קופא לגיו אמרי התם כיון דאיכא אוכלים ומשקים אימא אוכלים ומשקים דחקוה ההוא מחטא דאישתכח בסמפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף [ג]רב אדא בר מניומי [ד]מכשר אתו שיילוה לרבינא אמר להו שקילו גלימא דטרופאי [ה]ההיא קשיתא דאישתכח במרה אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר הא ודאי סימפונא נקט ואתאי אע"ג דלא קא נפקא מירבל הוא דרביל ליה וה"מ דדיקלא אבל דזיתא מיבוע בוע א"ר יוחנן למה נקרא שמה ריאה שמאירה את העינים איביעא להו לאכילה או ע"י סמנין ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה אוזא בזוזא וריאה דידה בארבעה ואי ס"ד לאכילה לינקט בזוזא וליכול אלא ע"י סמנין אינקבה ריאה היכא דממשמשא ידיה דטבחא תלינן או לא תלינן [ו]רב אדא בר נתן אמר תלינן מר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא תלינן והלכתא [ז]תלינן אמר רב שמואל בריה דרבי אבהו אבא מרישי כלי דרפרם הוה ואמר תלינן אמרוה [ח] קמיה להא דמר זוטרא בריה דרב מרי ולא קבלה אמר רב משרשיא כוותיה דאבוה דאבא מסתברא דהא תלינן [ט]בזאב מורנא פליגי בה רב יוסף בר דוסאי ורבנן חד אמר קודם שחיטה פריש וחד אמר לאחר שחיטה פריש [י]והלכתא לאחר שחיטה פריש: ר"ש אומר עד שתינקב: [יא]אמר רבה בר תחליפא א"ר ירמיה בר אבא עד שתינקב לסמפון גדול יתיב רב אחא בר אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רבי מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל מלוך ערבאה קאמרת אין הלכה כר"ש קאמר כי סליק רבי זירא אשכחיה לרב ביבי דיתיב וקאמר א"ר מלוך א"ר יהושע בן לוי הלכה כר"ש א"ל חיי דמר דאנא ורבי חייא בר אבא ורב אסי איקלעינן לאתריה דרבי מלוך ואמרי ליה אי אמר מר הלכה כרבי שמעון ואמר לן אין הלכה כר"ש אמרי ואת מה בידך א"ל הכי א"ר יצחק בר אמי אריב"ל הלכה כר"ש ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקבה: אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אושעיא חלב שע"ג קבה כהנים נהגו בו היתר כרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו וסימניך ישמעאל כהנא מסייע כהני מאי היא דתניא [1]כה תברכו את בני ישראל רבי ישמעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מסכים על ידם אלא רבי עקיבא ברכה לכהנים מנא ליה אמר רב נחמן בר יצחק [2]מואברכה מברכיך ומאי מסייע כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו מאי היא דתניא [יב] [3]את [יג] כל החלב אשר על הקרב

אבל דזיתא מבוע בוע. פירש הקונטרס ולמאן דחייש במחט חייש נמי הכא ואם כן הוה דלא כהלכתא דקיימא לן הלכתא כרבי יוחנן דמכשיר לעיל אבל נראה דאפילו רבי יוחנן במחט הוא דתלינן שנאתה דרך הסמפונות אבל קשייתא דזיתא שהם גסים ואינן יכולין לצאת בריווח דרך הסמפונות חיישינן שמא ניקבה הוושט וחזר ונכנס בכבד: **כהנים** נהגו בו היתר. ה"ה ישראליס וכהניס דנקט לפי שהקבה ניתנה לכהנים:

מאי מסייע כהני. דמשום פעם אחת לא היה קורלאהו מסייע כהני: **והקדוש** ברוך הוא מסכים על ידם. ולרבי ישמעאל לא מיצטריך קרא להכי דפשיטא דמסכים כיון שאוה להם לנדן:

ואברכה מברכיך. ואפילו עובדי כוכבים המברכים את ישראל מתברכין כדאיתא בירושלמי דברכות דהמוה עובד כוכבים דיהיב שלמא לרבי ישמעאל אמר לו מלתך כבר אמורה פירוש אני צריך להחזיר לך שלום שברכתך כתובה מואברכה מברכיך:

שאמר משום אבותיו מאי היא דתניא כו'. פירוש קבלה היתה בידו של רבי אושעיא דרבי ישמעאל משום אבותיו התיר אבל לא מתוך בריאתה זו דקדק ולא גרסינן דברי רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו אלא דברי רבי ישמעאל סתם דהא במסקנא מהפכינן ליה ומפרש דמשום אבותיו דקאמר רבי אושעיא הייגו משום אבותיו ליה לא ס"ל והא דקאמר הכא שאמר משום אבותיו מאי היא הייגו אותה בריאתה שהתיר רבי ישמעאל אבל הקיבה שאתה אומר שהוא משום אבותיו מאי היא: להניא

[א] [עיין תוס' לעיל מד: ד"ה היכי וע"ע תוס' ע"ז ז. סד"ה הנשאלין], [ב] [ל"ל רב אחא בר נתן כך איתא בהרא"ש וכ"מ מפרש"י ד"ה אבוה], [ג] [לעיל ט.], [ד] [לעיל מה: ע"ש], [ה] [תוספתא ספ"ט ע"ש], [ו] [ל"ל ואם וז"ל רש"י הוריות ז: ד"ה כיון וכו' ואם אחלב וי"ו ימיגל להכיל אלב שע"ג הדקין], [ז] ל"ל הקנה וכ"ה בפירש"י שבאלפס, [ח] [ל"ל כמתמן], [ט] ל"ל למאי דקאמר וי"ג ומאי ד' דקאמר, [י] בס"ת טסף: לריאה, [כ] בס"ת: בערבייל,

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם: במדבר ו כג
2. וְאֲבָרֲכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה: בראשית יב ג
3. וְהַקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיְיָ אֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: ויקרא ג ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרוה להא קמיה דמר זוטרא: (ב) שם דתניא את החלב כל"ל ומיכא כל ממתק: (ג) רש"י ד"ה מכשיר כיון דבסמפונא רבה איתתכא:

לעזי רש"י

פנצ"א. בטן, הקיבה הראשונה של מעלי גירה. דובלו"ן. קפל של שומן בקיבת מעלי גירה.

מוסף רש"י

בעובי בית הכוסות. גוף הכרס שקורין פנל"ת ויש בו עובי שקורין דובלו"ן ומוכו עשוי כמין כוס, עובי בית הכוסות דופן כפולה ודבוקין הכפלים זה בזה בשומן (שבת לז. ובני"ז סוכה לד.). מקום יש בגוף הכרס סמוך להמסק קרוי בית הכוסות שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים כפולים ודבוקים ובגמ"ז דדובולו"ן ומגמא מתמו תחובה בגאוה עובי ומתוך עובי הפשר לה שלא נקבתה טולו (כתובות עו:). מצד אחד. אין המתמו נראה אלא מבפנים (שם) שלא ניקב אלא אחד מן הכפלים (שבת שם) תחובה בעביו ולא ניקב נקב מפולש (סוכה שם). כשרה. אין זה נקב (כתובות שם) שהבינו קומתו (שם) שהעובי קומתו (סוכה שם). משני צדדין. שהנקב מפולש (שם) שניקבו שניהם (שבת שם). לסימנון גדול. אמנעי שבאומה (לעיל מה:).

שיטה מקובצת

[א] משני צדדין שנקבה גם השנית: [ב] דלא נקבה אלא האחת אי קופא: [ג] כל היכא דמצינן למימר: [ד] מתחלקין לסמפונות בריאה בראשן וי"ל שנכנסה: [ה] מיבוע בוע כמחט ומאן: [ו] כשמערבין עמה סממנים המאירים: [ז] קורעת הריא' בצפרניו: [ח] ומישיבת האחרונים נפסקו ההלכות הללו: [ט] ישמעאל כהנא מסייע בהני דר"י כהן היה דהיינו ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג ומסייע כהנים תמיד הוא עוזרן:

רבינו גרשום

אי אחוריו לגאו ודאי אחוריו לא נקב שאין חידוד באחוריו אלא ודאי סימפונא נקט ועייל: מאי שנא מהא דתניא כו' מצד אחד דלא נקב חוץ: משני צדדים דניקב עד חוצה. ולא אמרינן ניחזי אי קופיה לגאו כו' כלומר למה מצד אחד כשרה ניחזי אי קופיה לבר אע"ג דלא נקב אלא מצד אחד נימא נקובי נקיב ועייל וליהוי טרפה. התם איידי דאיכא אוכלין ומשקין כו' כלומר היכא דלא ניקב אלא מצד אחד אמרינן קופיה לגאו הוה ואיידי דאיכא אוכלין ומשקין דחקוה ואפכוה קופיה לבר אבל בכבדא התם חזינן אי קופיה לבר אי קופיה לגאו: ההיא קשיתא דאישתכח במרה קשייתא דתמרי. אע"ג דלא נפקא מירבל הוא דקא רביל כלומר הא ודאי גסה היא ולא מצי לנקובי אלא סימפונא נקט ועייל ולא אמרינן ניחזי אי יכלא למנפק דרך סימפון ודאי עיילא דרך סימפון ואי לא מצי למיפק לא עיילא דרך סימפון אלא אע"ג דלא נפקא דרך סימפון הרי זה כצרורות דקין שבכברה שכוברין אותה ומרוב דוחק שכוברין אותה יוצאין הצרורות מרוב הדוחק ואם רוצה אדם להוציאן דרך אותו חור אין יכול להוציאן אף הכא נמי מרוב הילוך שהולכת הבהמה בכל עת מנענעה אותה קשייתא ונכנסה דרך סמפון: איבעיא להו לאכול או לסממנין כלומר שמייבשין אותה ועושין ממנה סממנין לרפואה. אלא לאו לסממנין דיקרה היא לענין סממנין שאין יודעין בו אדם לעשותה סממנין אחד מאלף: מי

קי"ז א ב מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלי"ב סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מח סעיף ח:

קי"ח ג מיי' שם (פ"ה) [פ"ו] הלכה ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מא סעיף ז:

קי"ט ד מיי' שם [פ"ו] הלכה ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מב סעיף ט:

קכ ה ו מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלכה יב והלכה טו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף ה:

ז [מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם]:

תלינן או לא תלינן כלומר מי אמרינן הטבח נקבה לאחר שחיטה דכשירה אי לא. דהא תלינן בזאב כלומר זאב שנטל בני מעיים והחזירן כשהן נקובין אמרינן זאב נקבוה: מורגא. בריאה לאחר שחיטה ונקב בריאה ולא ידענן אי קודם פרישה מן הריאה ונקב קודם שחיטה וטרפה אי לאחר שחיטה: מלוך ערבאה קאמרת כו' אינו א' לשון גנאי אלא מאותו מקום: ואת מה בידך ר' זירא א"ל לר' ביבי בר אביי: כהנים נהגו בו היתר כו' ואי פרכת כהני מאן דכר שמייהו משום דהקיבה אזיל לכהנים. ומאי מסייע כהני כלומר כיון דלר' עקיבא ברכה לכהנים מפי הקב"ה. ר' ישמעאל